

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

C*TIKA

O ZBEKISTON RESPUBLİKASI
MADANIYAT VAZIRLIGI

Do umunun
150. Yılına  thafen

Mehmet
Âkif Ersoy

Bilgi   leni

Buhara'dan İpek'e

22-24 Kasım 2023

  Buhara Devlet  niversitesi

  Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Buhara İbni Sina Tıp Fakültesi

Buhara, Özbekistan

Mehmed Âkif Ersoy

(1873-1936)

Türkiye'nin büyük şairi, Milli marşının yazarı, fikir ve mücadele adamı.

İstanbul'da doğdu (Aralık 1873). Babası Tahir Efendi Osmanlı Devleti sınırları içinde bulunan Kosova'nın İpek kazasından İstanbul'a tahsil için gelmişti. Annesi Emine Şerife Hanım'ın ailesi aslen Buharalı olup Tokat'a yerleşmişti. İlk ve orta öğrenimini yaparken, Fatih müderrislerinden olan babasından ve babasının arkadaşlarından Arapça ve dinî ilimler öğrendi. Liseyi bitirdikten sonra, babasının ölümü üzerine ailesine yardımcı olmak için yeni açılan Yüksek Baytar Mektebi'ne girdi ve bu okulu birincilikle bitirdi.

Mezuniyetten sonra Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli yörelerinde bulaşıcı hayvan hastalıkları ile ilgili çalışmalar yaptı. Böylece halkı ve köylüyü yakından tanıma imkânı buldu.

İstanbul'da bulunduğu zamanlarda Halkalı Ziraat Mektebi başta olmak üzere bazı okullarda hocalık yaptı.

2. Meşrutiyet'in ilanı olan 1908'den sonra yayınlanmaya başlanan Sırat-ı müstakim (sonradan Sebilürreşad) dergisinde şiirlerini yayınladı ve aynı zamanda bu derginin başyazarlığını yaptı. Bir süre Darülfünun/Üniversite'de edebiyat hocalığı yapmıştır.

1911 Balkan Savaşından itibaren, 1. Dünya Harbi'nde ve Milli Mücadele'de devlet ve millet için bazı görevler üstlendi. Milli Mücadele için Ankara'ya davet edildi, davete uyarak Anadolu'ya geçti. Milletvekili seçildi. Milli Mücadele'nin manevî cephesinin güçlendirilmesinde büyük rol oynadı. Milli Mücadele devam

ederken ısrarlı istek üzerine millî marş mahiyetinde İstiklâl Marşı'nı yazdı. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen bu marş Türkiye'nin millî mutabakat metni oldu.

Mehmed Âkif savaş kazanıldıktan sonra Abbas Halim Paşa'nın daveti üzerine 1925'te Mısır'a gitti. Mısır'da Kur'an tercümesi ile meşgul oldu. Ölümüne yakın günlerde İstanbul'a döndü ve burada vefat etti (27 Aralık 1936). Cenazesi bilhassa büyük bir gençlik kitlesinin katılmasıyla kaldırıldı.

Mehmed Âkif 20.yüzyıl Türk şiirinin en büyük fikir öncüsüdür. Şiirlerinde hem içinde yaşadığı toplumun meselelerine çözüm arayışı hem de İslâm dünyasının içinde bulunduğu şartları tasvir etti. Batı tesirinin aydınlar üzerinde baskın olduğu bir devirde Âkif, millî ve manevî değerlere bağlı kalarak yenileşme fikrinin bayraktarı oldu.

Onun kadar şiirlerinde Türk ve İslam dünyasından bahseden şair azdır. Onun başyazarı olduğu Sebilürreşad dergisi bütün Türk ve İslam dünyasında yaygın bir okuyucu kitlesine ulaşmıştı. Şiirleri 1911-1933 arasında 7 kitap halinde yayınlanmıştır. Daha sonra ilk kitabın adı olan Safahat bütün şiir külliyyatının ismi olmuştur. Safahat Türk edebiyatında en çok baskı sayısına ulaşan şiir kitabıdır.

Şiirleri yanında nesirleri de olan Mehmed Âkif, Arapça, Farsça ve Fransızcadan tercümeler de yapmıştır.

Türkiye'de hiçbir şair Mehmed Âkif kadar tanınmamıştır. Onun İstiklâl Marşı dışında birçok şiiri, "Çanakale Şehidleri" ne başta olmak üzere sürekli okunmuş ve ezberlenmiştir.

Mehmed Akif Ersoy

(1873—1936)

Turkiyaning buyuk shoiri, davlat madhiyasining muallifi, g'oya va kurash odami.

Istanbulda tug'ilgan (1873 yil dekabr). Otasi Usmonlilar imperiyasi chegaralaridagi Kosovoning Ipek tumanidan Istanbulga o'qish uchun kelgan Tahir efendi, onasi Emine Sherife Hanimning oilasi asli buxorolik bo'lib, Tokatda istiqomat qilgan. U boshlang'ich va o'rta ta'limni tugatayotganda otasi Fotih domlalaridan va otasining dugonalaridan arab tili va diniy ilmlarni o'rgangan. O'rta maktabni tugatgach, otasi vafotidan keyin oilasiga yordam berish maqsadida yangi ochilgan Oliy veterinariya bilim yurtiga o'qishga kiradi va shu maktabni birinchi o'rin bilan tamomladi.

O'qishni tamomlagandan so'ng, Anadolu va Rumelining turli mintaqalarida hayvonlarning yuqumli kasalliklari bo'yicha ishladi. Shunday qilib, u xalq va qishloq aholisi bilan yaqindan tanishish imkoniga ega bo'ldi.

Istanbulda bo'lganida ba'zi maktablarda, xususan, Halkali qishloq xo'jaligi maktabida dars bergan.

She'rlarini 1908 yili Ikkinchi Konstitutsiyaviy monarxiya e'lon qilingandan keyin nashr etila boshlagan "Sirat-ı Mustakim" (keyinchalik "Sebilurreshad") jurnalida nashr etgan va shu jurnalning bosh muharriri ham bo'lgan. Bir muddat Dorulfunun/Universitetida adabiyot o'qituvchisi bo'lib ishladi.

U 1911 yil Bolqon urushi, Birinchi jahon urushi va mustaqillik urushidan boshlab davlat va millat uchun ba'zi vazifalarni o'z zimmasiga oldi. Anqaraga istiqloq urushi uchun taklif qilindi va bu taklifga amal qilib Anadoluga ketdi. U parlament deputati etib

saylandi. Ozodlik urushi ma'naviy frontini mustahkamlashda katta rol o'ynadi. Mustaqillik urushi davom etayotgan bir paytda, qat'iy talabga binoan, u Davlat madhiyasini yozdi. Turkiya Buyuk Millat Majlisi tomonidan qabul qilingan bu madhiya Turkiyaning milliy konsensus matniga aylandi.

Milliy ozodlik kurashida erishilgan g'alabadan keyin, Mehmed Akif 1925 yilda Abbos Halim Poshoning taklifiga binoan Misrga jo'nadi. U Misrda Qur'on tarjimasi bilan band edi. O'limiga yaqin kunlarda Istanbulga qaytib keldi va shu yerda vafot etdi (1936 yil 27 dekabr). Uning dafn marosimi ko'plab yoshlar ishtirokida o'tkazildi.

Mehmet Akif XX asr turk she'riyatining eng buyuk fikr yetakchisiga aylandi. U o'z she'rlarida ham o'zi yashab o'tgan jamiyat muammolariga yechim izlaganliklarini, ham Turk ve islom olami sharoitlarini bayon etgan. G'arb ta'siri ziyolilar ustida hukmron bo'lgan bir davrda Akif milliy-ma'naviy qadriyatlarga sodiqlik bilan yangilik g'oyasining bayroqdori bo'lib qoldi.

Mehmed Akif qadar she'rlarida Turk va islom dunyosi haqida so'z ochgan shoirlar juda kamdir. O'zi bosh muharrir bo'lgan Sebilurreshad jurnali turk va islom olamida keng o'quvchilarga yetdi.

She'rlari 1911-1933 yillarda 7 kitob holida nashr etilgan. Keyinchalik birinchi kitobning nomi "Safohat" butun she'riy to'plamning nomiga aylandi. "Safohat" turkiy adabiyotda eng ko'p nashr etilgan she'riy kitobdir.

Nasr bilan birga she'r ham yozgan Mehmed Akif arab, fors va frantsuz tillaridan tarjimalar ham qilgan.

Turkiyada hech bir shoir Mehmed Akif qadar tanilgan emas. Mustaqillik marshidan tashqari uning ko'plab she'rlari, ayniqsa "Chanoqqal'a shahidlari" doimiy o'qib kelingani sababli xalq orasida yod bo'lib ketgan.

KONUŞMACILAR:

Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan

Açılış Konuşması

D. Mehmet Doğan

Devrini aşan büyük şair ve fikir ve mücadele adamı

Botir Komilovich Zaripov

Açılış Konuşması

Prof. Dr. Obidjon Hamidov

Açılış Konuşması

Doç Dr. Aynur Fevzioğlu

Açılış Konuşması

Ulukbek Esdaulet

Mehmet Âkif'i Ersoy'un şiirleri hakkında

Rustam Musurmon

Mehmet Âkif'i Ersoy'un Özbekçe'ye çevrilen eserleri

Altınbek İsmailov

Mehmet Âkif'i Ersoy'un şiirleri ilk defa Kırgızca'ya aktarıldı

Sayman Aruz

Mehmet Âkif'i Ersoy'un istiklal tefekkürü üzerine

Prof. Dr. Caner Arabacı

Millî Mücadele'de Mehmed Âkif

Prof. Dr. Bilal Kemikli

Mehmet Âkif, Şiir ve Tasavvuf

Prof. Dr. Turan Karataş

Mehmet Âkif'i Niye Unutmuyoruz?

Prof. Dr. Rıdvan Canım

Mehmed Âkif'in Safahat'ında Orta Asya

Prof. Dr. Ali Osman Kurt

Mehmet Âkif'i Ersoy'un şiirleri hakkında

Prof. Dr. Fazıl Gökçek

Mehmet Âkif'in şiirlerinde belli başlı temalar

Prof. Dr. Zeki Taştan

İki Kardeş Devletin Millî Marşları: Özbekistan ve Türkiye

Prof. Dr. Ergün Yıldırım

Âkif'te Toplumsal Tahayyül

Prof. Dr. İsmail Güleç

İstiklâl Marşı'nda Kur'an'dan Yapılan İktibaslar ve Telmihler

Doç. Dr. Muhammet Enes Kala

Bir Ahlâk Âbidesi ve Müdâfi olarak Mehmed Âkif

Dr. Nazif Öztürk

İpek'ten Buhara'ya Mehmed Âkif ve İstiklâl Marşı

Dr. Hayrettin Güler

Balkanların Kaybedilişi Karşısında Mehmed Âkif

Öğr. Gör. Ali Tokmak

Millî Mücadele'de Mehmet Âkif Ersoy Bursa Örneği

Mehmet Kurtoğlu

Şair Derviş Kahraman Âkif

Mustafa Özçelik

Mehmet Âkif'i yetiştiren aile

TÜRKSOY

ULUSLARARASI TÜRK KÜLTÜRÜ TEŞKİLATI
INTERNATIONAL ORGANIZATION OF TÜRKIC CULTURE